

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-62>

УДК 336.225.611.4

РОЛЬ КОНСАЛТИНГОВИХ КОМПАНІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОГО ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

THE ROLE OF CONSULTING COMPANIES IN PROVIDING EFFECTIVE TAX PLANNING FOR SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES

Грудзевич Юлія Ігорівна

кандидат економічних наук, доцент,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2790-5681>

Grudzevych Yuliya

Lesya Ukrainka Volyn National University

У статті розглянуто роль консалтингових компаній у забезпеченні ефективного податкового планування для малого та середнього бізнесу, що дозволяє зменшити податкове навантаження, оптимізувати витрати та забезпечити стабільний розвиток підприємств. Визначено, що консалтингові компанії надають широкий спектр послуг, включаючи розробку індивідуальних податкових стратегій, аудит поточних податкових зобов'язань, аналіз законодавчих змін та їх впливу на діяльність підприємства, а також допомогу в підготовці звітності та проведенні переговорів з податковими органами. Доведено, що на основі використання сучасних методів та технологічних інструментів, податкові консультанти допомагають бізнесу більш ефективно управляти податковими ризиками та уникати потенційних стягнень. Досліджено основні проблеми, з якими стикаються малі та середні підприємства у сфері оподаткування, та практичні аспекти податкового планування на основі здійснення консалтингових послуг. Розглянуто особливості вибору консалтингової компанії та критерії ефективної співпраці. Визначено, що забезпечення ефективного податкового планування за допомогою консалтингових компаній є важливою складовою досягнення фінансової стабільності та сталого розвитку підприємств малого та середнього бізнесу.

Ключові слова: консалтинг, оподаткування, податковий аудит, малий бізнес, податкове планування.

The purpose of the article is to investigate the role of consulting companies in providing effective tax planning for small and medium-sized businesses in the context of increasing the effectiveness of tax planning and ensuring the financial stability of enterprises. The modern business environment is characterized by constant changes in tax legislation, which creates significant challenges for entrepreneurs. In this regard, effective tax planning becomes a critical element for the financial stability and growth of small and medium-sized businesses. Consulting companies, thanks to their experience and specialized knowledge, can provide businesses with the necessary support to optimize tax obligations and minimize risks. The relevance of the topic is due to the growing complexity of tax legislation and the need to adapt businesses to new conditions, which requires professional assistance in tax planning. To achieve the goal, the article uses several research methods. In particular, the analysis of literary sources made it possible to develop modern theoretical approaches to tax planning and the role of consulting companies in this process. In addition, case study methods were used, which allow demonstrating practical examples of successful cooperation between small and medium-sized businesses and consulting firms. The analysis of the obtained data was carried out using qualitative and quantitative methods, which made it possible to identify the main trends of the market. The study showed that using the services of consulting companies significantly increases the efficiency of tax planning for small and medium-sized businesses. In particular, entrepreneurs who cooperate with consulting firms were able to optimize their tax expenses by 15–20% compared to those who do not use such services. The practical value of the article lies in the formation of recommendations for small and medium-sized businesses regarding the effective use of consulting services in the field of tax planning. The research findings can be used by entrepreneurs to make informed decisions when choosing consulting companies and forming a strategy for cooperation with them.

Key words: consulting, taxation, tax audit, small business, tax planning.

Постановка проблеми. Малий та середній бізнес є важливим сегментом економіки будь-якої країни, котрий забезпечує суттєву частину робочих місць, інновацій та приймає участь у забезпеченні економічного зростання. Проте, дані суб'єкти господарювання досить часто стикаються з численними викликами, серед яких одним із найсерйозніших є проблематика податкового планування. У сучасному динамічному бізнес-середовищі, підприємствам все важче забезпечувати постійну відповідність нормативним вимогам на засадах мінімізації податкових витрат. Особливо актуальною дана проблема є для малого та середнього бізнесу, який часто не має достатніх внутрішніх ресурсів для самостійного вирішення цих питань.

Основна проблема полягає в тому, що малий та середній бізнес часто не володіє достатніми ресурсами для ефективного податкового планування. Податкове законодавство в Україні є достатньо складним, тому навіть невеликі помилки у його розумінні або застосуванні можуть призвести до значних фінансових витрат. Крім того, зміни у законодавстві можуть бути достатньо непередбачуваними, що додатково ускладнює процес планування для малого бізнесу. У свою чергу, відсутність належного податкового планування може призвести до надмірного податкового навантаження, санкцій за несвоєчасну або неправильну звітність, а також до зниження конкурентоспроможності підприємства на ринку.

В даному контексті консалтингові компанії відіграють важливу роль у забезпеченні ефективного податкового планування для малого та середнього бізнесу. Адже вони пропонують спеціалізовані послуги, що охоплюють розробку податкових стратегій, аудит поточних податкових зобов'язань, консультування щодо змін у законодавстві та їх впливу на бізнес. Податкові консультанти, що функціонують на принципах податкового аудиту, можуть допомогти підприємствам мінімізувати податкові витрати та забезпечити відповідність звітності нормативним вимогам.

Таким чином, особливої актуальності в даних умовах набуває дослідження ролі консалтингових компаній у податковому плануванні для малого та середнього бізнесу з метою формування інструментарію прийняття обґрунтованих рішень у сфері податкового планування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика забезпечення ефективного

податкового планування малого та середнього бізнесу привертає значну увагу науковців та практиків у сфері фінансів та податкового менеджменту. Наразі існує значна кількість досліджень, які аналізують різні аспекти даного питання, включаючи роль консалтингових компаній у забезпеченні ефективного податкового планування.

У дослідженнях Л. В. Вербівської підкреслюється важливість податкових стратегій для малого бізнесу, які дозволяють мінімізувати податкове навантаження та підвищити фінансову ефективність. При цьому зазначається, що консалтингові компанії відіграють ключову роль у розробці таких стратегій, допомагаючи підприємцям адаптуватися до змін у податковому середовищі та уникати потенційних ризиків [10; 11].

Варто також відзначити дослідження О. В. Стащук, у якому розглядається вплив консалтингових послуг на зниження податкових витрат підприємств малого бізнесу в контексті запровадження вуглецевого податку. Результати показують, що підприємства, які співпрацюють з податковими консультантами, мають значно нижчі податкові витрати порівняно з тими, що не використовують такі послуги [7].

Необхідно відзначити дослідження М. І. Дзямулича відносно особливостей забезпечення інвестиційної активності підприємств малого та середнього бізнесу в контексті забезпечення джерел її забезпечення і впливу на цей процес податкових платежів [3; 4].

Загалом, наявні напрацювання свідчать про те, що консалтингові компанії відіграють вирішальну роль у забезпеченні ефективного податкового планування для малого та середнього бізнесу. Проте існує необхідність поглиблення досліджень у напрямку визначення принципів стратегічного планування податкових зобов'язань підприємств.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження дослідженні ролі консалтингових компаній у забезпеченні ефективного податкового планування для малого та середнього бізнесу в контексті підвищення ефективності податкового планування та забезпечення фінансової стабільності підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективне податкове планування є критичним для фінансової стабільності та зростання малого та середнього бізнесу. У сучасному бізнес-середовищі, що характеризується динамічними змінами податкового законодавства, підприємцям необхідна про-

фесійна підтримка для оптимізації податкових зобов'язань та мінімізації ризиків. Сучасні консалтингові компанії відіграють важливу роль у цьому процесі, надаючи спеціалізовані консалтингові послуги для податкового планування малого бізнесу, забезпечуючи цим підвищення їх фінансової ефективності та конкурентоспроможності (рис. 1).

В практичному аспекті податкове планування є доволі складним процесом, який включає в себе аналіз податкового законодавства, розробку стратегій мінімізації податкових витрат та управління податковими ризиками. Для малого та середнього бізнесу такі завдання можуть бути особливо складними у зв'язку з обмеженістю ресурсів та відсутністю

кваліфікованої внутрішньої управлінської експертизи. До числа основних проблем, з якими стикаються малі та середні підприємства у сфері податкового планування, відноситься, перш за все, складність податкового законодавства. Це зумовлено тим, що підприємцям зазвичай важко стежити за усіма змінами та нововведеннями в системі податкового регулювання. Як наслідок, така ситуація може призвести до помилок у податковій звітності та фінансових санкцій щодо підприємства.

З іншого боку малі та середні підприємства часто мають обмежені фінансові ресурси, що ускладнює залучення висококваліфікованих податкових фахівців-аудиторів на постійній основі [8; 9].

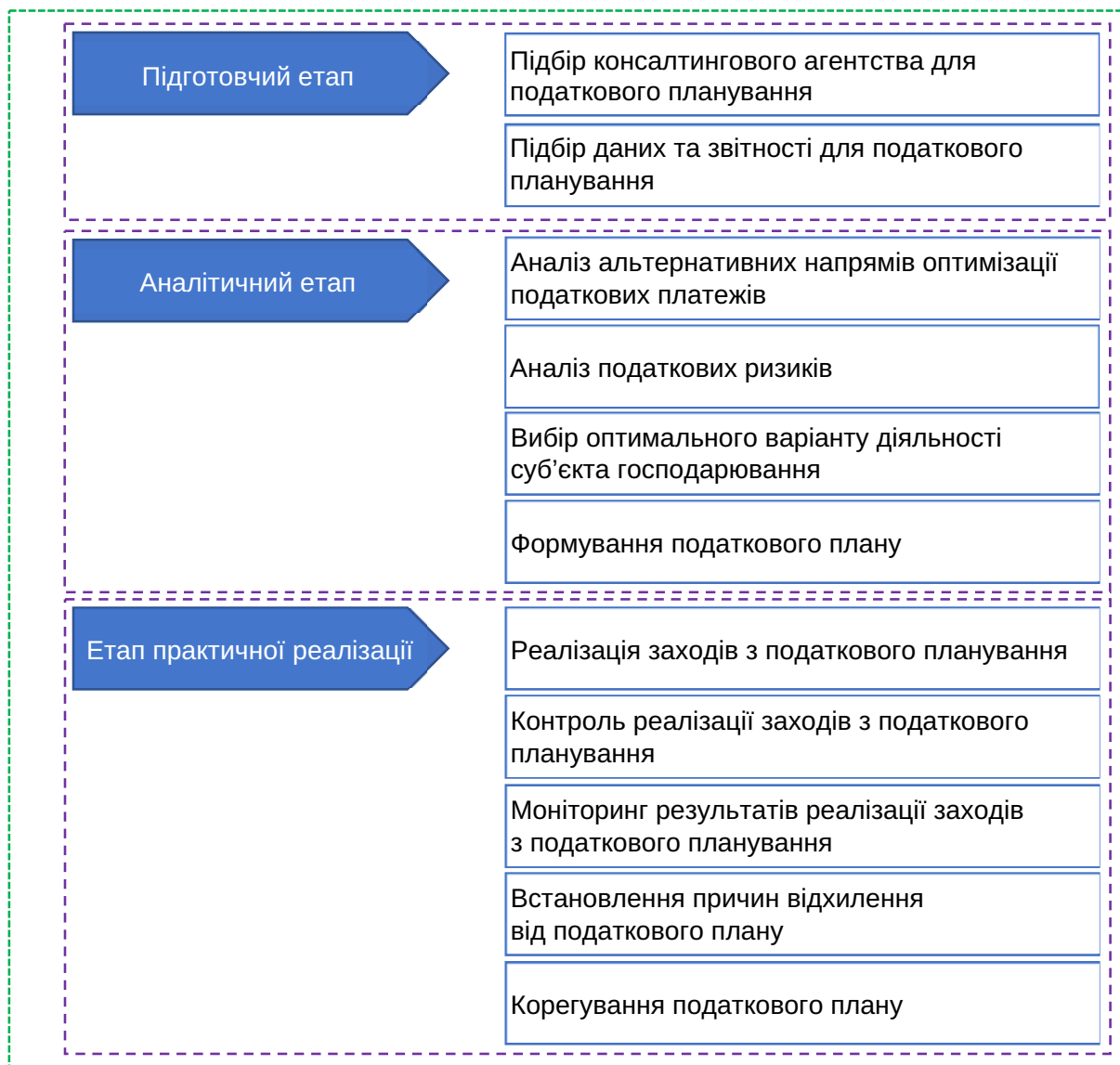

Рис. 1. Етапи податкового планування на підприємствах малого та середнього бізнесу на умовах консалтингу

Джерело: систематизовано автором на основі [5]

Саме тому податкове планування вимагає відповідних професійних знань у сфері податкового законодавства та фінансового менеджменту, які не завжди доступні всередині невеликих компаній. Відповідно, відсутність належного податкового планування може призвести до підвищеного ризику податкових перевірок суб'єктів господарювання, що може стати серйозною проблемою для малого бізнесу.

Консалтингові компанії надають широкий спектр послуг, які допомагають малим та середнім підприємствам вирішувати проблеми, пов'язані з податковим плануванням. До числа основних видів їх діяльності можна віднести наступні:

- розробка податкових стратегій, що враховують специфіку бізнесу та актуальні зміни у законодавстві для мінімізації податкових витрат та забезпечення відповідності звітності нормативним вимогам;
- аудит податкових зобов'язань, коли консультанти виявляють можливі проблеми у звітності та пропонують шляхи їх вирішення, що дає змогу уникнути помилок у податковій звітності та знизити ризик податкових перевірок;
- консультування щодо змін у законодавстві та інформування клієнтів про ново-

введення з метою сприяння їх адаптації до нових умов;

- підготовка податкової звітності для забезпечення її відповідності вимогам та стандартам [1; 2].

Необхідно зазначити, що практично податкове планування, що здійснюється за рахунок консалтингу, фактично реалізується у формі аудиту оподаткування. При цьому варто зауважити, що більш традиційне поняття податкового аудиту з точки зору підприємства, як суб'єкта економічних відносин, насправді є більш складним оскільки відносини з державними фіскальними органами передбачають дуальність контролю звітності – з одного боку суб'єкт господарювання є підзвітними стосовно податкових платежів перед регулятором, а з іншого – самі здійснюють контроль формування та якості звітності, на основі якої визначається розмір податкових зобов'язань. Відповідно, в такому випадку необхідно розрізняти сферу контролю звітності, яка буде передаватися на консультативну перевірку, а тому необхідно здійснювати розподіл заходів контролю на податковий аудит та аудит оподаткування (рис. 2).

На практиці консалтингові компанії застосовують різні методи податкового планування для того, щоб допомогти підприємствам

Рис. 2. Порівняльні критерії податкового аудиту
Джерело: систематизовано автором на основі [5]

мінімізувати податкові витрати та підвищити фінансову ефективність. Основним з них є податкове планування на основі прогнозів, коли консалтингова фірма аналізує фінансові показники підприємства та розробляє прогноз стосовно майбутніх податкових зобов'язань. Такий підхід дозволяє малим підприємствам заздалегідь планувати податкові платежі та уникати несподіваних фінансових навантажень на оборотний капітал.

Також в контексті оптимізації податкових витрат консалтингові компанії аналізують їх структуру формують шляхи оптимізації, що дозволяє підприємствам зменшити податкове навантаження. Такий підхід передбачає використання податкових пільг, реорганізацію бізнес-структур тощо. При цьому наступним кроком оптимізації є управління податковими ризиками з метою їх ідентифікації та мінімізації для зниження ймовірності застосування стягнень з боку податкових органів. Досить часто таке управління реалізується на засадах використання сучасних цифрових технологій та програмних рішень, за допомогою яких здійснюється автоматизація процесів податкового планування та звітності. Це дозволяє малим підприємствам суттєво підвищити точність та ефективність податкового менеджменту.

Отже, можна стверджувати, що співпраця з консалтинговими компаніями має численні переваги для малого та середнього бізнесу, котрі полягають у зниженні податкових витрат та мінімізації ризиків. При цьому консалтингові компанії завдяки постійному відстеженню зміни у законодавстві допомагають підприємствам більш швидко адаптуватися до нових умов. Така економія часу та ресурсів за рахунок залучення зовнішніх консультантів дозво-

ляє підприємствам малого та середнього бізнесу зосередитися на основних бізнес-процесах, не відволікаючись на складні податкові питання. Тому кінцевим наслідком податкового консультування є загальне підвищення фінансової ефективності підприємств, котре реалізується за рахунок оптимізації податкових витрат. Відповідно, управління податковими ризиками на засадах консалтингу сприяє загальному підвищенню фінансової ефективності суб'єкта господарювання.

Висновки. Таким чином, приходимо до висновку, що консалтингові компанії відіграють вирішальну роль у забезпеченні ефективного податкового планування для малого та середнього бізнесу. Вони надають підприємствам необхідні знання та досвід, допомагають розробляти податкові стратегії, управляти податковими ризиками та адаптуватися до змін у законодавстві. Співпраця з консалтинговими компаніями дозволяє суб'єктам господарювання знижувати податкові витрати, мінімізувати ризики та підвищувати фінансову ефективність, що є ключовими факторами для успішного розвитку та зростання бізнесу в умовах постійних змін у податковому середовищі.

Відповідно, малий та середній бізнес, який залучає консалтингові компанії для податкового планування, має значні переваги перед конкурентами, які не використовують такі послуги. Практичний досвід підтверджує дану тенденцію на основі досліджень та практичних кейсів, які демонструють успішні приклади співпраці між малим та середнім бізнесом і консалтинговими фірмами. Тому у сучасних умовах, коли податкове середовище стає дедалі складнішим, консалтингові послуги стають невід'ємною частиною успішного бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Грудзевич Ю. І., Основні напрями консультування у сфері впровадження, використання та удосконалення облікових програмних комплексів. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2022. Том 2. № 30. С. 32–38. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-02-32-38>
2. Грудзевич Ю. І., Скорук О. В. Обліково-аналітичне забезпечення консалтингу у сфері розстрочення сплати податкових зобов'язань. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2021. № 65. С. 111–115.
3. Дзямучич М. І. Особливості страхування інвестиційних проектів в умовах нестабільності фінансових ринків. *Економічний форум*. 2011. № 1. С. 185–189.
4. Дзямучич М. І., Чиж Н. М. Інфляційне таргетування та можливість його застосування в Україні. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. 2015. № 12(45). Ч. 3. С. 83–88.
5. Дубовик О. Ю. Податковий менеджмент у схемах і таблицях: Навчальний посібник. Харків : Видавництво «ПромАрт», 2018. 248 с.
6. Назарова К. О., Гоцуляк В. Д. Податковий аудит: еволюція, тренди, концептуальні вектори розвитку. *Бізнес Інформ*. 2018. № 8(487). С. 118–123.

7. Стащук, О., Бояр, А., Дзямулич, М. Специфіка формування податкової політики при розробці вуглецевого податку. *Економіка та суспільство*. 2021. № 31. С. 125–131

8. Chudovets V., Stashchuk O., Havryliuk O., Brodska I., Tkachuk I., Grudzevych Y. Development of accounting and taxation of smes as a factor of macroeconomic stability of the country in the context of global challenges: a case study of Ukraine. *Ad Alta : journal of interdisciplinary research*. 2021. Vol. 11. Issue 1. Special issue XVIII. P. 11–16. URL: <https://bit.ly/3wlgjep>

9. Grudzevych Y., Kulynych M., Skoruk O., Main directions of consulting activities in the field of personal income taxation and avoidance of double taxation. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2023. Том 4. № 36. С. 43–53.

10. Verbivska L., Lagodiienko V., Filyppova S., Papaika O., Malin O., Neustroiev Y. Regulatory Policy of the Entrepreneurship Development as a Dominant of Economic Security of the National Economy. *International Journal of Safety and Security Engineering*. 2022. Vol. 12(5). P. 543–552.

11. Verbivska L., Zhuk O., Ievsieieva O., Kuchmiiova T., Saienko V. The role of e-commerce in stimulating innovative business development in the conditions of European integration. *Financial and credit activity-problems of theory and practice*. 2023. Vol. 3(50). P. 330–340.

REFERENCES:

1. Hrudzevych Y. I. (2022) Osnovni napriamy konsultuvannia u sferi vprovadzhennia, vykorystannia ta udoskonalennia oblikovykh prohramnykh kompleksiv [The main directions of consulting in the field of implementation, use and improvement of accounting software complexes]. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки – Economic magazine of Lesya Ukrainka Volyn National University*, vol. 2, no. 30, pp. 32–38. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-02-32-38> (in Ukrainian)

2. Hrudzevych Y. I., Skoruk O. V. (2021) Oblikovo-analitychne zabezpechennia konsaltnhu u sferi rozstrochenia splaty podatkovykh zoboviazan [Accounting and analytical provision of consulting in the field of deferred payment of tax liabilities]. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Bulletin of the Lviv University of Trade and Economics. Economic sciences*, no. 65, pp. 111–115. (in Ukrainian)

3. Dziamulych, M. I. (2011). Osoblyvosti strakhuvannia investytsiinykh proektiv v umovakh nestabilnosti finansovykh rynkiv [Peculiarities of insurance of investment projects in conditions of instability of financial markets]. *Економічний форум – Economic Forum*, vol. 1, pp. 185–189. (in Ukrainian)

4. Dziamulych, M. I., & Chyzh, N. M. (2015). Inflatsiine targetuvannia ta mozhlyvist ioho zastosuvannia v Ukraini [Inflation targeting and the possibility of its application in Ukraine]. *Економічні науки. Серія "Облік і фінанси – Economic sciences. Series "Accounting and finance*, vol. 12(45), part 3, pp. 83–88. (in Ukrainian)

5. Dubovyk, O. Yu. (2018) Podatkovyi menedzhment u skhemakh i tablytsiakh [Tax management in charts and tables]. Kharkiv: Vydavnytstvo «PromArt», . 248 p. (in Ukrainian)

6. Nazarova, K. O., & Hotsuliak, V. D. (2018). Podatkovyi audyt: evoliutsiia, trendy, kontseptualni vektory rozvytku [Tax audit: evolution, trends, conceptual vectors of development]. *Biznes Inform – Business Inform*, vol. 8(487), pp. 118–123. (in Ukrainian)

7. Stashchuk, O., Boiar, A., & Dziamulych, M. (2021). Spetsyfika formuvannia podatkovoї polityky pry rozrobtsi vuhletsevoho podatku [The specifics of tax policy formation in the development of a carbon tax]. *Економіка та суспільство – Economy and society*, vol. 31 (in Ukrainian)

8. Chudovets V., Stashchuk O., Havryliuk O., Brodska I., Tkachuk I., Grudzevych Y. (2021) Development of accounting and taxation of smes as a factor of macroeconomic stability of the country in the context of global challenges: a case study of Ukraine. *Ad Alta: journal of interdisciplinary research*, vol. 11. Issue 1, Special issue XVIII. P. 11–16. Available at: <https://bit.ly/3wlgjep>

9. Grudzevych Y., Kulynych M., Skoruk O., (2023) Main directions of consulting activities in the field of personal income taxation and avoidance of double taxation. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки – Economic magazine of Lesya Ukrainka Volyn National University*, vol. 4, no. 36, pp. 43–53.

10. Verbivska, L., Lagodiienko, V., Filyppova, S., Papaika, O., Malin, O., & Neustroiev, Y. (2022). Regulatory Policy of the Entrepreneurship Development as a Dominant of Economic Security of the National Economy. *International Journal of Safety and Security Engineering*, vol. 12(5), pp. 543–552.

11. Verbivska, L., Zhuk, O., Ievsieieva, O., Kuchmiiova, T., & Saienko, V. (2023). The role of e-commerce in stimulating innovative business development in the conditions of European integration. *Financial and credit activity-problems of theory and practice*, vol. 3(50), pp. 330–340.